

Albert Vidal: «Cal assassinar qui som per poder començar de zero»

L'artista diu que «atrevir-te a escoltar-te és el secret de la felicitat»

Foto de Leopold Samsó, del llibre «Les coves de l'ànima», que es publicarà aquest 2018

Arribo a Vidrà, un poble petitíssim que fins ara no sabia ni que existia. Estic dues hores passejant pels carrers, respirant el lloc: la calma, el ritme lent dels avis que surten al carrer a comprar enciams a un veí. Fins que arriba l'Albert Vidal (<http://www.albertvidalperformer.com/>) (Barcelona, 1946) i em porta, entre boscos, primer a casa seva i després, muntanya enllà, a una casa de l'any 900. No hi ha electricitat. Ni aigua. Ni cables. Ni res. A dins, el terra no és pla, no hi ha rajoles: trepitges les mateixes roques de la natura. Li fascina aquesta fidelitat al passat, conservar-ne la puresa. On tanta gent veuria unes runes ell hi ha trobat una mena de santuari, el lloc on assaja i on connecta amb si mateix.

Abans de l'entrevista, em demana que estiguem dos minuts en silenci. Les primeres preguntes les respon amb els ulls tancats, concentrat, i al cap de poc, s'aixeca i em convida a caminar per dins. Parlo amb un artista (no li agrada anomenar-se actor) que, sense voler seduir ni agradar -sinó arribar al pou dels altres-, ha rebut el Premi Nacional de Cultura 2018. Amb un home lliure, imprevisible i salvatge, que ha sabut anar a la seva per així fer-se seva la vida.

Aquesta conversa està feta amb la col·laboració del celler **Jané Ventura** (<http://janeventura.com/?lang=es>) .

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=jRDkT25jk7A>

Com vas arribar a Vidrà?

Barcelona, 1977. Sarrià, apartament petit. De tornada de gairebé vuit anys donant voltes per Europa: París, Roma, Milà. D'haver treballat amb mestres com Dario Fo. La mort del dictador, esperances de canvi a Espanya en general i a Catalunya en particular. Pujava cada dia a peu al Tibidabo, arribava a la naturalesa i anava veient, des de dalt, com desapareixia la ciutat. Fins que un dia em vaig dir: si cada dia faig això de pujar al Tibidabo per mirar la ciutat des de fora, ara el que em ve de gust és agafar un tren, tirar cap al nord, baixar a no sé on, trobar un bosc i perdre'm'hi. Ho vaig fer. Vaig arribar a Vic i al primer bar on vaig prendre un cafè, vaig preguntar a un home a quin bosc podia perdre'm i em va dir que anés a Ripoll, agafés un taxi fins a Vallfogona, i que allà ho trobaria. No li va fer riure la pregunta, li va agradar. Quan hi vaig arribar i vaig veure que m'havia perdut, va passar una cosa que a vegades passa a la vida: la ment i el cos van coincidir en el mateix verb d'acció. I em vaig adonar que això és el que volia: estar perdut. Vaig veure una fletxa vermella i groga amb el número dos, devia ser un senyal per a excursionistes, que anava a Vidrà. Em vaig quedar a dormir a la fonda del poble, i un home em va dir que aquí es venia una masia. Al cap d'uns mesos ja hi vivia. M'hi vaig retirar als trenta anys, en plena eufòria d'èxit de les peces que havia portat a Europa. Era el moment adequat: guanyava molts diners, tot m'anava molt bé i vaig dir s'ha acabat.

És curiós, perquè normalment tendríem a explotar el que funciona. Cal ser valent per saber reconèixer el límit de les coses.

Sí, perquè a més a la vida hi ha dues coordenades: l'externa i la interna. L'externa és la que respon als condicionaments socials, a l'aparença, al que has de fer, al que esperen de tu. I les coordenades internes, que a vegades no tenen res a veure amb les altres, però que són les més justes i coherents amb el que ets. Quan vas desenvolupant la sensibilitat de connectar amb aquestes coordenades internes fas coses molt estranyes a la vista dels altres, però que responen al teu itinerari.

Llavors ets coherent amb tu?

Sí. És fonamental cultivar aquest itinerari intern en la teva aventura de viure, perquè atrevir-te a escoltar-te és el secret de la felicitat.

A vegades m'ha passat: ets un personatge de portes enfora i de portes endins n'ets un altre. I no t'acabes ni reconeixent.

Ben bé. Em vaig retirar aquí per viure apartat de tot, aleshores era més complicat perquè per arribar havies de passar per un camí de mules. I ho combinava amb viatges a l'Índia, l'Àfrica, el Japó. Va ser un equilibri de màxim aïllament i de màxima obertura.

Per què creus que necessitaves perdre't?

Ni crec ni ho sé. Senzillament era així i possiblement, si ho hagués sabut, tampoc m'hauria servit de res.

L'impuls de perdre't serveix per trobar-te.

A vegades tens la impressió que t'has allunyat molt d'aquest registre interior. Són coses que afortunadament no les pots explicar. I, un cop semblava que havia posat l'agulla externa i interna amb ordre, em vaig dedicar a no fer res.

Sembla que estigui prohibit no fer res.

Sí, sí. Exacte. Intuïtivament, sense saber per què, em llevava al matí, llavors aquí no hi havia electricitat, i anava a caminar pel bosc en silenci. Parava sempre a un prat, seia amb les cames recollides i em quedava quiet. Però sobretot sense fer ioga ni res de res. Ho recordo així: són les set del matí, el sol comença a escalfar, el sents una mica, amb els ulls tancats. Aquesta sensació de la flor que amb els primers rajos del sol s'expandeix i s'obre a la vida i a la llum. Estava quiet, amb les mans sobre els genolls, sentint a vegades el vol d'un corb. Amb aquell silenci que fins i tot sents les ales de l'ocell. Aleshores, el pensament i el cos no estaven dividits. Eren un.

Foto de Leopold Samsó, del llibre «Cant a la mímica»

Hi ha gent a qui li fa por estar sola, tu per què necessites la solitud?

Per escoltar el silenci. El millor és la solitud compartida.

Saber estar bé amb tu mateix és un gran què.

Sí, perquè llavors t'entens. Quan has fet l'exercici per estar bé amb tu mateix sol·licites que els altres també estiguin bé amb ells mateixos.

Saps agafar distància?

És molt important. Un veí de Vidrà em va dir: "El meu peu té un mal", en comptes d'"Em fa mal el peu". És una manera de saber agafar distància. Hem d'estar molt atents al jo, al tu, al vosaltres. La

subjectivació excessiva et pot ofuscar, perquè et pots creure que la teva anècdota és la teva realitat. I no és veritat. Precisament, el que he après a la vida és que tots ho som tot. És el joc de les contradiccions, que es converteix en un camí de coneixement.

Això vol dir que no existeix ni la persona bona ni la dolenta?

Tinc la sensació que tothom és innocent: des del més bo fins al més dolent. No tinc cap mèrit de no haver sigut lladre, perquè no ho he necessitat. Però si ho hagués necessitat, potser ho hauria estat. Estic molt agraït a la vida, perquè s'ha portat molt bé amb mi. Al meu epitafi vull posar: "La pròxima vegada, sisplau, el mateix". M'he pogut permetre no subjugar-me a res ni ningú.

Quin és el preu d'anar molt a la teva?

Quan vas seguint el teu itinerari intern t'arrisques a uns moments d'impàs que poden durar, i no saps quan en sortiràs. N'he tingut, eh?

Ah, sí?

He dit que no a ofertes que m'han fet de TV3 per fer un primer paper en una sèrie amb els millors actors de Catalunya. En aquell moment estava investigant sobre qualsevol dèria de les meves i els vaig dir deixem-ho córrer, perquè m'ho passo molt bé amb el que estic fent i no ho faré. I es van quedar parats: "Però què dius!". És que és molt misteriós, tot això. Perquè per altra banda hi va haver una època en què estava treballant en el codi energètic de l'atracció que Santa Teresa d'Àvila sentia per l'entitat i el cos de Jesús, que hi havia tot un erotisme. Estava arribant als secrets d'això i de cop em truca Mario Gas: "Ens ha fallat el primer paper, vols fer-lo? Però és d'aquí a tres setmanes, si vols et posem un *pinganillo*." I la idea em va divertir. Són coses que no has fet mai i de cop és seductor trobar-te indefens, i sortir de la zona de confort. Vaig dir que sí. M'ho vaig passar molt bé, vaig aprendre moltes coses. I quan vaig acabar i vaig tornar amb el tema de Teresa d'Àvila ja no podia, havia desconnectat. Ho vaig haver de deixar estar.

Tu, que et deixes endur per intuïcions, t'hauràs trobat fent de tot.

En Ricard Salvat em va dir Albert, va, per què no em fas alguna cosa per al Festival de Sitges? Jo? Si estic amb una altra història, l'únic que podria fer és seure en una butaca i llegir el diari. És boníssim. Per què no ho fas? No fotis. Sí, sí. I llavors aniré a fer un cafè i el públic em seguirà i serà una obra de teatre. I vaig anar als Estats Units, Mèxic, Canadà, Londres, Europa. I tot això va néixer d'un no. *L'home urbà* el vaig deixar quan em vaig adonar que estava començant a aprendre els trucs per ser graciós.

V?deo: https://www.youtube.com/watch?v=Lqjnc_M18iQ

Normalment la gent busca controlar el que fa, i tu precisament en fuges.

Sí. Un col·laborador meu sempre em diu que l'actor no s'ha de posar com un gos esperant la galeta del públic, per veure si li ha agradat. Una vegada, estava fent l'espectacle del bufó a França, hi havia gent que fins i tot feia la tombarella de tant que reia. Quan vaig acabar, que estava molt content, em ve un i em diu: "M'ha agradat molt la segona part, quan pujaves per l'escala. Quan tenies el pollastre era el millor". Jo estava amb el cafè amb llet a la mà i li vaig tirar a sobre. Em va sortir. Si entres a un estudi d'un pintor, mai diguis "aquest és el que m'agrada més" perquè t'estàs carregant tota la resta. I a un actor que et pregunta què t'ha semblat, li pots respondre "no ho sé, demana-m'ho d'aquí a cinc dies, ara ho estic paint".

El teu objectiu no és agradar?

El meu objectiu és no seduir. Agradar? Que s'agradin ells mateixos pel pou que els he ajudat a trobar. Jo parlo al pou de l'altre, no estic pendent de si agradarà o no.

Tu vols entrar al fons del pou de la gent.

Sí, i que hi trobin coses que ni sabien que tenien.

El pou és l'ànima?

Les coves de l'ànima.

Foto de Leopold Samsó, del llibre «Les coves de l'ànima», que es publicarà aquest 2018

Fuges de tu mateix?

Cal assassinar qui som per poder començar de zero. La vida és anar-te descobrint. Va haver-hi un moment que vaig anar al teatre Oasis de Saragossa i em vaig presentar al director dient-li que volia ser un aprenent de còmic. Això m'encanta.

El que tu no vols és allò de: "Jo en sé molt, d'això, vine que t'ho explico".

Uiuiui no, quina por. Vaig estar treballant com a aprenent de còmic a Saragossa com un pringat o

un desgraciat.

Està bé ser un pringat?

És boníssim. És molt divertit perquè et pots adonar de tot. Castaneda ja ho deia, allò de fugir de la pròpia importància. L'ego és un dels perills més grans que hi ha. Quan em van dir "t'han donat el Premi Nacional de Cultura", els vaig dir "una mica més i me l'han de portar a Montjuïc". Me'n ric jo mateix, si no, malament. L'altre dia vaig llegir al Facebook una reflexió interessant que deia: "Ja estic farta de veure actors i de no veure personatges al teatre."

Tu que t'allunyes dels bucles de la rutina, el que busques és no estar mort en vida?

Sí. El que pots fer és veure la vida a través de la mort. Què vol dir això? M'encanta parlar de la mort. Faig un exercici per viure molts anys. I com que a l'edat que tinc és bo transmetre les coses i no quedar-te-les, t'ho explico. Vaig a dormir i penso: tinc 71 anys. Al setembre en faré 72. L'any que ve 73. Després 74. 75, val. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. Buf! 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100! 101. 102. 103. PAM! 104, me'n vaig. Què passa? Potser d'aquí a uns dies diràs mira pobret, fa una setmana el vaig entrevistar i ja està mort. Però jo, aquestes tres setmanes ja hauré viscut 104 anys. Els déus faran el que vulguin, però l'increïble poder de les neurones del cervell et fa viure amb més alegria, fe, esperança. No és imaginar-te què faràs quan tinguis tants anys, sinó l'actitud d'apuntar-t'hi. Jo em projecto fins als 104 anys.

Et fa por la mort?

No. M'agradaria molt rebre la mort amb un somriure. Això seria el màxim. Abraçar la mort amb un somriure d'amor. Llavors diria: "Bravo, xaval, ho has aconseguit".

Quina reflexió vas treure d'aquella performance en què vas viure el teu propi enterrament?

Era prendre consciència del teatrillo de la mort. Vaig parlar amb el representant de la funerària de Vic i li va fer tanta gràcia la idea, que va posar a la meva disposició un cotxe funeràri, el xofer i els empleats. Sense cobrar res. Només vaig pagar l'esquela que va publicar *La Vanguardia* i les corones de flors amb unes cintes que posaven "Els teus amics que no t'obliden" i "Dels teus familiars estimats". El fèretre estava en una habitació del primer pis de la casa modernista Masferrer. I jo, a dins. Mentre els assistents pujaven per l'escala, uns coneguts meus feien broma i un treballador de la funerària els va dir: "No us en rigueu, perquè si mostreu que no creieu en aquest joc, ell tampoc s'ho podrà creure". Va donar una gran lliçó de teatre i ells es van quedar muts. Tot allò era igual d'emocionant que si estigués mort de veritat. Van tancar el fèretre i em van posar al cotxe. Com que hi havia un petit forat per respirar, anava mirant la gent. Era una reflexió per a ells, per anar al pou de la consciència de la mort.

V?deo: https://www.youtube.com/watch?v=W5LkFzf_B0

Fem veure que no ens morim mai, fins que ens morim.

Sí. Quan Dante pregunta a Virgili per què pateixen tant els que estan a l'infern, li diu: "Questi non hanno speranza di morte, e la lor cieca vita è tanto bassa, che 'nvidïosi son d'ogne altra sorte". Què passa? Que no tenen consciència de la mort. I és molt important tenir-la.

Si no tens consciència de la mort, potser tampoc la tens de la vida.

Sí. Ara també estic en un punt de la vida que porto quatre anys sota les pedres encriptat.

Què busques?

El registre intern ho sap, jo només obeeixo. Recordo quan estava a Marroc, vivint sol en un lloc sense cap moble, feia classes d'àrab i de percussió i sortia per anar a menjar cuscús. Tenia la

necessitat de fer això. Hi ha qui s'escandalitza en aquestes situacions.

És espantar-te o trobar-hi una oportunitat.

Sí.

Has après a respectar el ritme de les coses, que hi ha coses que no es poden forçar?

Hi ha coses que no s'han de forçar. Quan el Papa va preguntar a Miquel Àngel quan acabaria les pintures de la Capella sixtina, li va respondre s'acabaran quan s'acabin. Les coses tenen un temps, ara mateix estic fent un treball sobre la *Divina comèdia* i no paro de descobrir. Per tant, encara no puc estrenar-la. Leonardo Da Vinci va trigar catorze anys a pintar *La Gioconda*, i què t'importa ara quan la veus penjada si la va pintar amb una setmana o amb catorze anys?

Ets molt perfeccionista?

No ho sé. Neguitós, molt. Ara, saps què? He començat a captar aquesta ànima que tenim com a poble, en què m'adono que Catalunya, abans que res, és un poble. I la dansa nacional ja es veu, no hi ha aparentment un líder, no hi ha un ego, i això reproduceix el que estem manifestant al món com a poble, i trobo que és un miracle. Tinc una autèntica admiració a l'entitat del poble català. Un cop som conscients de la nostra dignitat com a poble, tindrem la capacitat de ser conscients de la dignitat dels altres pobles.

Has sabut prescindir del que diran?

Espero que sí. He prescindit fins i tot del contrari. Quan em diuen que bo que bo que bo, em crea desconfiança. Però ho pregunto molt: què et sembla? Què sents? Perquè no és només parlar de pous, és arribar-hi.

També has de saber veure quines crítiques són constructives i quines no.

Les tòxiques... ja se sap.

Les saps veure?

Sí, és clar. A vegades dic: "Mira, para de parlar d'això, que no m'estan entrant energies bones al cos. El container està al fons a la dreta".

Saps veure l'ànima dels altres?

Déu n'hi do. No vull anar de visionari, perquè no soc res, però quan entra una persona per la porta ja veig moltes coses: com viu, com escriu, quina visió té del món. La presència marca molt.

Es llegeix millor amb la mirada que amb les paraules?

Sí, a Valladolid vaig fer el *Silencio blanco*, en què mentre tocaven el tambor els deia ara atureu-vos i mireu-vos els ulls. I una va dir que es va adonar que amb el meu germà mai s'havien mirat un minut als ulls.

Què n'esperes, de la vida?

De tot el que m'ha donat fins ara no em queixo de res. M'ho va portant. És un camí obert.

Ets un presentista com l'Espinàs
(<http://www.catorze.cat/noticia/10075/josep/maria/espinas/he/apres/soc/moment/vida/mon>) .

És molt bona aquesta paraula, presentista. Sí. El que espero de la vida és sentir que faig feliç la gent que tinc al meu voltant.

I tu, ets feliç?

No m'ho plantejo. I si no t'ho plantejes, és que potser vas bé.

Aquesta conversa està feta amb la col·laboració del celler **Jané Ventura** (<http://janeventura.com/?lang=es>) .

(<http://janeventura.com/?lang=es>)